

Remissyttrande över betänkandet En ny rymdlag (SOU 2021:91)

Statens haverikommission har fått tillfälle att yttra sig över betänkandet En ny rymdlag (SOU 2021:91).

Statens haverikommission har till uppgift att utreda alla typer av allvarliga olyckor enligt lagen (1990:712) om undersökning av olyckor. Genom de säkerhetsutredningar som Statens haverikommission genomför tar myndigheten fram viktig kunskap för att förebygga olyckor och förbättra säkerheten i samhället i stort.

En olycka som inträffar i samband med rymdverksamhet kan innebära mycket stora skador på personer, egendom eller miljön. Olyckor och tillbud inom rymdverksamhet kan utredas av Statens haverikommission antingen inom regelverket som gäller för undersökningar av olyckor inom luftfartsområdet eller genom det regelverk som gäller för så kallade övriga olyckor. Enligt vilket regelverk en sådan olycka ska undersökas kommer att bero på omständigheterna i det enskilda fallet.

Utredningar av civila luftfartshändelser regleras i huvudsak av EU-förordningen nr 996/2010 om utredning och förebyggande av olyckor och tillbud inom civil luftfart. EU-förordningen bygger i stor utsträckning på bilaga 13 ("Annex 13") till 1944 års Chicagokonvention om internationell civil luftfart. Annex 13 innehåller internationella standarder och rekommenderade metoder för utredning av olyckor och tillbud inom den civila luftfarten.

Statens haverikommission ska utreda en luftfartsolycka om den inträffar vid användningen av luftfartyg och någon har avlidit eller blivit allvarligt skadad, luftfartyget eller egendomen som inte transporterats med luftfartyget har fått betydande skador eller omfattande skador har uppkommit i miljön, eller luftfartyget är oåtkomligt eller har försvunnit under flygning och inte har kunnat återfinnas. Tillbud till sådana olyckor ska utredas om det inneburit allvarlig fara för att en olycka skulle inträffa eller om tillbudet tyder på ett väsentligt fel hos luftfartyget eller om det tyder på andra väsentliga brister i säkerhetskänslighet (2 § lagen om undersökning av olyckor).

Begreppet luftfartyg är inte definierat i lagen om undersökning av olyckor men den definition som brukar användas är *Anordning som kan erhålla bärkraft i atmosfären genom luftens reaktioner med undantag av dess reaktioner mot jordytan* (prop. 2009/10:95, sid 293). Detta innebär att olyckor och tillbud som inträffar i samband med rymdverksamhet som genomförs med sådana anordningar (exempelvis ballonger) kan omfattas av utredningsskyldigheten för luftfartsolyckor.

En olycka eller tillbud inom rymdområdet som inträffar utan att ett luftfartyg använts kan falla in under regelverket för utredningar av andra allvarliga olyckor eller tillbud. En sådan olycka eller tillbud ska utredas om den inträffat i Sverige och flera människor har omkommit eller skadats allvarligt, omfattande skador har uppstått på egendom eller i miljön, eller om det förelegat en allvarlig fara för att en sådan allvarlig olycka skulle inträffa. Dessutom krävs att utredningen kan leda till betydande säkerhetsvinster. Myndigheten får även utreda mindre allvarliga händelser om det är påkallat från säkerhetssynpunkt (2 § lagen om undersökning av olyckor).

I betänkandet saknas närmare resonemang kring hur Statens haverikommissions skyldighet att utreda olyckor och tillbud inom rymdområdet kan komma att påverkas av förslagen. Detta gäller särskilt avseende vilka olyckor och tillbud inom rymdområdet som ska utredas och i så fall vilka bestämmelser som då skulle bli tillämpliga. Dessa frågeställningar bör analyseras vidare. Detta för att säkerställa så goda förutsättningar som möjligt för att genomföra undersökningar av olyckor och tillbud som inträffar inom rymdverksamhet.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören John Ahlberk efter föredragning av utredningsordföranden Kristina Börjevik Kovaniemi. I ärendets slutliga handläggning har även ställföreträdande generaldirektören Jonas Bäckstrand, utredningsordföranden Jenny Ferm och avdelningscheferna Peter Swaffer samt Johan Gustafsson deltagit.

John Ahlberk

Kristina Börjevik Kovaniemi